

अर्द्धवार्षिक परीक्षा 2021

कक्षा-9वीं

समय: 3 घण्टे

विषय - संस्कृत सामान्य

पूर्णांक: 100

निर्देश: - सर्वे प्रश्नाः करणीया अनिवार्याः सन्ति ।

प्रश्न 1) अधोलिखितेषु उचित विकल्पं चित्वा लिखत (15 अंकाः)

1. "नरेशः" इत्यास्मिन् पदे संधिः अस्ति
(अ) दीर्घ संधिः (ब) गुण संधिः
(स) वृद्धि संधिः (द) अयादि संधिः
2. "निस्+छलः" इत्यस्य संधिः अस्ति
(अ) निश्छलः (ब) निशछलः
(स) निषछलः (द) निच्छलः
3. विसर्ग संधि उदाहरणमस्ति
(अ) षडाननः (ब) तच्छीलः
(स) प्रत्येक (द) मनोरथः
4. जगदीश इत्यस्य पदस्य संधिं विच्छेद अस्ति
(अ) जगत्+ईशः (ब) जगन+दीशः
(स) जगत+इशः (द) जग+ईशः

5. अधोलिखितेषु अव्ययम् अस्ति
अ कथा ब करोति
स रूपं द कडा

प्रश्न 2) उचित विकल्पं चित्वा लिखत

1. बहुव्रीहिः समासस्य उदाहरण अस्ति
अ उपकृष्णं ब चन्द्रशेखरः
द पञ्चवटी द हरिहरै
2. बाण हतः इत्यास्मिन् पदे समास विग्रहः अस्ति
अ बाण हत ब बाणात् हत
स बाणेन हत द बाणे हत
3. द्विगु समासस्य उदाहरणम् अस्ति
अ त्रिभुवनम् ब सचकम्
स पितरौ द अनादर
4. अनुरूपम् इत्यास्मिन् पदे समास अस्ति
अ कमधारय ब अव्ययी भाव
स तत्पुरुष द द्विगु
5. प्राचार्य इत्यास्मिन् पदं उपसर्ग अस्ति

अ प्राः ब प्रति
स प्र द प्राच

प्र03 उचित विकल्प चित्वा लिखत
1 पठति इत्यास्मिन् पदे धातु अस्ति

अ पठ् ब लिख
स पठत् द पठति

2 द्रक्ष्याम इत्यास्मिन् पदे लकारः अस्ति

अ लट् लकार ब लृट लकार
स लोट लकार द विधि लिङ्गलकारः

3 लभे इत्यास्मिन् पदे पुरुष अस्ति

अ मध्यम पुरुष ब प्रथम पुरुष
स उत्तम पुरुष द अन्य पुरुष

4 गमिष्यामि इत्यास्मिन् पदे वचनम अस्ति

अ एकवचनम ब द्विवचनम
स बहुवचनम द सुवचनम

5 तत्र शिववालय अस्ति एतस्मिन् वाक्ये अव्ययम अस्ति

अ शिव ब अस्ति
स आलस इ तत्र

प्र04 उचित विकल्प चित्वा लिखत

1 ल्यय प्रत्ययस्य उदाहरण अस्ति

अ कृतवान् ब गत
स खादत्वा द आदाय

2 पठन इत्यास्मिन् पदे प्रत्य अस्ति

अ क्त्वा ब क्त
स शतृ द शानच

3 गुणवान् आस्मिन् पदे प्रत्यय आस्ति

अ शानच ब क्तवतु
स मतुप द शत

4 कर्तुम् इत्यास्मिन् पदे प्रत्यय अस्ति

अ क्तिन् ब तुमुन्
स अनीय द क्त्वा

5 सेवमान इत्यास्मिन् पदे प्रत्यय अस्ति

अ तुमुन् ब क्त्वा
स शानच इ शत

प्र05 रिक्त स्थानानि पूरयत

1 निनादय ..... वाणि वीणाम् ।

2 लुब्धया बालिकया .....फलं प्राप्तम्

3 जीमूतवाहनस्य ..... सर्वत्र यश प्रयितम्

- 4 ..... तुण्डेनास्य खगाधिप
5 र्वार्थान्धो ..... पर्यावरण मद्य नाशयति
प्र06 अधोलिखितेषु प्रश्नेषु त्रयाणां प्रश्नानाम उत्तराणि संस्कृत भाषायाम्
एक वाक्येन लिखत

- 1 वसन्ते किं भवति ?
2 बालिकया पूर्व किं नदृष्टम् आसीत्
3 सोमप्रभा कथम् मातु त्राणम् अकरोत् ?
4 अनधीतः तपोदत्त कैर् गृहीतोऽभवत् ?
5 जटायो पश्य इति का वदति

प्र07 अधोलिखितेषु द्वयौ शब्दयोः शब्दरूपाणि त्रिषु वचनेषु लिखत

- 1 राम पञ्चमी विभक्तिः
2 किम् पुल्लिङ्ग द्वितीया
3 बालिका पञ्चमी

प्र08 कविभिः अथवा तस्मै इति पदस्य विभक्ति वचनं च लिखत ।

प्र09 अधोलिखितेषु गद्यांशेषु गद्यांशद्वयस्य प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृत
भाषायां लिखत -

क पुरा कस्मिंश्चिद् ग्रामं एका निर्धना वृद्धा स्त्री नयवजतुं तस्मिंश्चिका
(दुहिता विनम्रा मनोहरा चासीत्) एकदा माता स्थाल्यां तण्डुलान्निक्षित्य
पुत्रीभदिदेश (सूर्यातपे तण्डुलान् खगेभ्यो रक्ष) किञ्चित्कालादनन्तरम्
(एको विचित्रः काकः समुड्डीय तामुपजगाम ।

प्र01 ग्रामे का न्यवसत् ?

- 2 कः मनोहर आसीत्
3 सूर्यातपे कान् खगेभ्यो रक्ष
4 कः समुड्डीय तामुपजगाम

ख अस्ति हिमवान् नाम सर्वरत्न भूमिर्नगेन्द्रः तस्य सानोरूपरि विभाति
कञ्चनपुरं नाम नगरम् तत्र जी भूतकेतुरिति श्री मान् विद्याधरपति वसति स्म
तस्य गृहोद्याने कुलक्रमागत कल्पतरुः स्थितः स राजा जीमूतकेतुः तं
कल्पतरुम् आराध्य तत्प्रसादात् च बोधि सत्त्वांशसम्भवं जी भूतवाहनं नाम पुत्रं
प्राप्तनोत् स महान दानवीरं सर्व भूतानुकम्पी च अभवत् तस्य गुणैः प्रसन्नः
स्वसचिवैश्च प्रेरितः राजा कालेन सम्प्राप्तयौवनं तं यौवराज्येऽभिषिक्तवान्
यौवराज्ये स्थितः सं जीमूतवाहनः कदाचित् हितैषिभिः पितृमन्त्रिभिः उक्तः
युवराज योयं सर्वकामदः कल्पतरुः तवोद्याने तिष्ठते स तव सदापूज्यः
अस्मिन् अनुकूलं स्थिते शक्रोऽपि नास्मान् बाधितुं शक्नुयात् इति ।

प्र01 हिमवान् नाम कस्य भूमिः अस्ति

- 2 कस्य नाम नगरम् अस्ति
3 गृहोद्याने कः तसः स्थितः
4 जीमूतवाहनः कः अस्ति
5 हितैषिभिः विभक्ति वचनञ्च लिखत

ग प्रकृति सभेषां प्राणिनां संरक्षणाय यतते इयं सर्वान् पुष्पाति विविधैः प्रकारैः तर्पयति च सुखसाधनैः पृथिवी जलं तेजो वायु आकाशश्चास्या प्रमुखानि तत्त्वानि तान्येव मिलित्वा पृथक्तया वाडस्माक पर्यावरणं रचयति आव्रियते परितः समन्तात् लोकेनेनेति पर्यावरणम यथा जातशिशुः मातृगर्भे सुरक्षितस्तिष्ठति तथैव मानवः पर्यावरण कुक्षौ परिष्कृतं प्रदूषणरहितं च पर्यावरणभस्मभ्यं सासाटिकं जीवन सुखं सद्विचार सत्यसङ्कल्पं माङ्गलिकशामग्रीञ्च प्रददाति ।

प्र01 प्रकृति कः संरक्षणाय यतते ।

2 प्रमुखानि तत्त्वानि लिखत ।

3 कः माङ्गलिक सामग्री प्रददाति ।

4 मानवः कस्य सुरक्षित अस्ति

5 मिलित्वा इत्यास्मिन् प्रत्ययः लिखत ।

प्र010 अधोलिखितेषु पद्यांशेषु पद्यांशद्वयस्य प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृत भाषायां लिखत - <https://www.mpboardonline.com>

क सा तदा कुरुणा वाचो विलपन्ति सुदुःखिता वनस्पतिगतौ गृध्रं ददर्शयितलोचना

प्र01 गृध्रं कस्य दृष्यति

2 वृक्षात् उपरि कः अस्ति ?

3 वाणी कस्य अस्ति ?

4 गृध्रं विभक्ति वचनञ्च लिखत ?

ख तुलां (सौहृद)सहस्रस्य यत्र खादति भूषकाः राजतन्त्र हरेच्छदयेनो बालकं नात्र संशयः

प्र01 तुलस्य भारं कति अस्ति ?

2 तुलाः कस्य धातुं निर्मित ?

3 भूषकाः कः खादति ?

4 बालकं विभक्ति वचनञ्च लिखत

ग गुणा गुणज्ञेषु गुणा भवति ते निर्गुणं प्राप्य भवति दोषा

आस्वाद्यतोयाः प्रवहति नद्यः

समुद्रमासाद्य भवन्त्यपेयाः

प्र01 गुणज्ञेषु गुणाः का भवति ?

2 नद्याः जलं कदा अपेयं भवति ?

3 आस्वाद्यतोयाः प्रवहति कः ?

4 प्रवहतिं मुलशब्दं लिखत?

प्र01 "आम्" "न" इति लिखत ।

1 प्रियवाक्यप्रदानेन सर्वे जन्तयः तुष्यति ।

2 नद्यः स्वयम् एव अम्मः न पिबति ?

3 धर्मो रक्षति रक्षितः?

4 प्रकृति रक्षयैव सम्भवति लोकरक्षेति न संशयः ।
प्र०12 युग्ममेलनं कुरुत

- 1 हिमवान् विद्यायाः व्यसनी
- 2 स्वर्ण पक्षः पुष्पाणाम् उद्यानम्
- 3 पुस्तकदासा स्वर्णकाकः
- 4 पुष्पोद्यानम् कञ्चनपुरं

प्र०13 अधोलिखितेषु प्रश्नेषु चतुर्णाम् प्रश्नानां उत्तराणि संस्कृतभाषायाम् एकपदेन लिखत -

- 1 सोमप्रभायाः आयुः कति वर्षाणि आसीत्?
- 2 कञ्चनपुर नाम नगरम् कुत्र विभति स्म?
- 3 जन्मतः केन विधिना तुष्यति?
- 4 बालः कदा क्रीडितुं निर्जगाम् ?

प्र०14 प्रश्न पत्रे सभागतान् श्लोकान् विहाय स्व पाठ्यपुस्तकस्य सुभाषित द्वयं लिखत ?

प्र०15 स्वप्राचार्यस्कृते पञ्चदिवसानां अवकाशार्थं एकं प्रार्थनापत्रं लिखत
अथवा

स्वमित्राय एकं आमन्त्रण पत्रं लिखत

प्र०16 अधोलिखितेषु पञ्चं शुद्धकारक वाक्यानां शुद्धिः कुरुत -

- 1 सौम्यः मंदिरः गच्छति
- 2 शिक्षकः सुधाखण्डम् लिखति
- 3 कर्णाः मोदकं रोचते
- 4 गंगडा हिमालयस्य प्रभवति ?
- 5 नावः तडागं अस्ति?
- 6 राधा कृष्णस्य सह गच्छति?

प्र०17 अधोलिखित वाक्यानां कथानुसारेण क्रम संयोजनं कुरुत-

- 1 स्वर्णपक्षः काकः प्रोवच मा शुचः ।
- 2 अहंतुभ्यं तण्डुलमूल्यं दास्यामि ।
- 3 सूर्यादतात्प्राग् ग्रामाद्बहिः पिप्पल वृक्षमनु त्वचा आगन्तव्यम्
- 4 प्रहर्षिता बालिका निद्रायपि न लेभे ।
- 5 सूयेदियात्पूर्वर्भव सा तत्रोपास्थिता ।

प्र०18 अधोलिखितं अपठितं गद्यांशं सम्यक् पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतभाषायां लिखत-

शरीरं धर्मस्य प्रथमं सा धनं अस्ति "शरीरमाद्यं खलु धर्मसाधनं"
शरीरस्य आरोग्यं व्यायामेन सिध्यति यः व्यायामं करोति तस्य प्राणशक्तिः
आपदः स्वयमेव दूरं गच्छति व्यायामेन शरीरं शुद्धरक्तसञ्चारः भवति
इन्द्रियाणि सुस्थानि स्वरथानि च भवति जठराग्निं दीप्तिः भवति परिवृद्धं उदरं

सङ्कोच गच्छति मस्तिष्कं उर्वरं भवति अस्मिन् लोके जनैः
वयोडनुसारं कोडिप व्यायामः अवश्यं करणीयः ।

प्र01 धर्मस्य प्रथमं साधनं किम् अस्ति?

2 कीदृशम् उदरं व्यायामेन सङ्कोचं गच्छति ?

3 अस्य गद्यांशस्य समुचितं शीर्षकं लिखत ?

4 केन शुद्धरक्तसञ्चारः भवति ?

5 कोडिप पदस्य सधिं विच्छेदः कुरुत?

प्र019 अधोलिखितेषु एकं विषयं स्वीकृत्य शतशब्देषु संस्कृत भाषायाम् निबंधं
लिखत

1 संस्कृत भाषायाः महत्त्वम्.

2 महाकविः (कालिदासः)

3 सदाचारः

4 अस्माकं देशः

<https://www.mpboardonline.com>

Whatsapp @ 9300930012

Send your old paper & get 10/-

अपने पुराने पेपर्स भेजे और 10 रुपये पायें,

Paytm or Google Pay से